

การศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาสังคมศึกษา

RESEARCH OF ENTREPRENEURIAL ATTRIBUTES FOR GRADE 6 STUDENTS THROUGH PROBLEM-BASED IN SOCIAL STUDIES LEARNING ACTIVITIES

มนัญชยา อัครคีเดช^{1*}
Manunchaya Akkeedet^{1*}

Received : 17 July 2023

Revised : 10 January 2024

Accepted : 29 January 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จำนวน 29 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้ผลิตผู้บริโภค แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ปัจจัยการผลิตและการใช้ทรัพยากรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การรวมกลุ่มการผลิต และแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ด้าน 1) ความเป็นตัวเอง 2) การมีนวัตกรรม 3) ความกล้าเสี่ยง 4) พฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน 5) ความสม่ำเสมอและความใส่ใจในการเรียนรู้ 6) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน / คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ / สังคมศึกษา

¹โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

สถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Ongkharak Demonstration School Srinakharinwirot University

Educational Research Development and Demonstration Institute Srinakharinwirot University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: wassanat@g.swu.ac.th

ABSTRACT

The purposes of this research were as follows: 1) to determine entrepreneurship characteristics of Grade 6 students who received problem-based learning management. The subjects included 29 Sixth Grade students at Ongkharak Demonstration School in second of academic year 2023 by using cluster random sampling. The research instrument for was A Questionnaire on Entrepreneurial Attributes of Sixth Students. The research instruments for experiment included of learning management Three plan based on Problem-based learning 1 Consumer Producer Learning Management Plan 2 Factors of Production and Resource Utilization and Learning Management Plan 3 Production Group Integration and a questionnaire on entrepreneurial characteristics. The data were analyzed by mean, Standard deviation.

The results of this research are as follows: The problem-based learning management helped to enhance the entrepreneurial characteristics of Grade 6 students at the very good level.

Keywords: Problem-based learning / Entrepreneurial attributes / Social studies

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา ต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการและอยู่ภายใต้แรงกดดันจากสถานการณ์ที่มีความผันแปรสูงทั้งภายนอกและภายในประเทศในการพัฒนาของเศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมาเห็นได้ชัดมีการดำเนินการพัฒนาในหลายด้านเพื่อกระจายการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปสู่ท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นผลจากความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งในวิถีการดำเนินธุรกิจและการใช้ชีวิตของผู้คน การเข้าสู่สังคมสูงวัย ที่ส่งผลต่อกำลังแรงงานในอนาคต การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่มีความผันผวนรุนแรง ตลอดจนสถานการณ์ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศมหาอำนาจ เมื่อผนวกเข้ากับเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทั่วโลก ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 13 ได้มีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนามีเป้าหมายหลักของการพัฒนาในระยะ 5 ปี (2566 -2570) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึง การสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้างนโยบายและกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลกและเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนา ตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงและคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 5 เป้าหมายหลัก ได้แก่ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและ

ความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน และ 5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยในเป้าหมายด้านที่ 1 การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐาน จะมึนวัตกรรม ยกย่องขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญให้สูงขึ้น และสามารถตอบโจทย์พัฒนาการของเทคโนโลยีและสังคม ยุคใหม่ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมายรวมถึงพัฒนาระบบนิเวศที่ส่งเสริมการค้าการลงทุนและนวัตกรรม(แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 13: 2564)

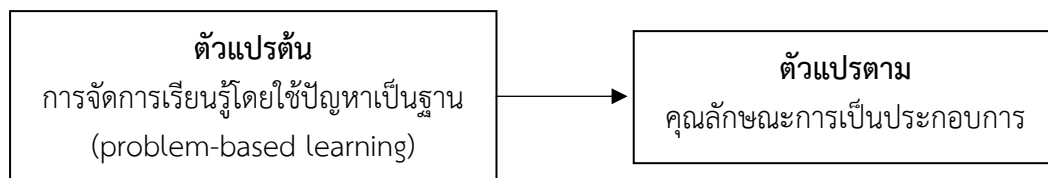
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ได้กำหนดเป้าหมายคุณลักษณะของนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะผู้เรียนในยุค 4.0 โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรม ERDI (Educational Research development and Demonstration Institute) เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญ สภาพปัญหารวมถึงความต้องการความจำเป็นของชุมชนก่อให้เกิดจิตสำนึก ภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบ (Responsibility) ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดนวัตกรรม (Innovation) ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) โดยมีเป้าหมายจากการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายโดยผู้สอนอาจนำนักเรียนไปเผชิญสถานการณ์จริงที่เป็นปัญหา หรืออาจจำลองสภาพการณ์ให้นักเรียนเผชิญปัญหา เพื่อฝึกฝนกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาได้อย่างชัดเจน ได้เห็นถึงทางเลือกและวิธีการในการแก้ปัญหาที่หลากหลายรวมถึงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะการคิดและการแก้ปัญหา (ทิตนา แหมมณี, 2557) นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังเป็นทักษะที่ตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ

จากความสำคัญ และแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) ทั้งแนวคิด กระบวนการ ขั้นตอน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมการเรียนรู้ การฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาตามแนวคิดของทิตนา แหมมณี (2557) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนให้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย โดยให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อฝึกฝนทักษะ การคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาได้อย่างชัดเจนและเกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายซึ่งจะเหมาะสมกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประกอบด้วยคุณลักษณะทั้ง 6 ด้านตามแนวคิดของ Frese (2000) ซึ่งได้แก่ด้าน 1) ความเป็นตัวเอง 2) การมีนวัตกรรม 3) ความกล้าเสี่ยง 4) พฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน 5) ความสม่ำเสมอและความใส่ใจในการเรียนรู้ 6) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ โดยผู้วิจัยคาดว่าจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนโรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ และเพื่อให้ออกแบบการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่กลไก
การขับเคลื่อนประเทศยุคใหม่ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0

กรอบแนวคิดของการวิจัย



ภาพที่ 1 ประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 62 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ จำนวน 29 คน โดยใช้
การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1
ผู้ประกอบการตัวน้อย จำนวน 4 คาบเรียน และหน่วยที่ 2 ทรัพยากรมีค่า จำนวน 7 คาบเรียน
รวมทั้งหมด 11 คาบเรียน

2. แบบสอบถามเรื่องคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1
คำถามปลายปิด (Close-Ended Question) จำนวน 28 ข้อ 6 ด้าน ได้แก่ ด้าน 1) ความเป็นตัวเอง
2) การมีวินัย 3) ความกล้าเสี่ยง 4) พฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน 5) ความสม่ำเสมอและ
ความใส่ใจในการเรียนรู้ 6) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ และส่วนที่ 2 เป็นส่วนแสดง
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยเรื่องการสร้างเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 ด้วยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาสังคมศึกษา มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลาง
 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักเรียนควรที่จะได้รับ
 ขั้นตอนที่ 2 กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักการ
 และวิธีการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีการเรียนรู้
 ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์
 โครงสร้างและหลักสูตร กำหนดรูปแบบการจัดการเรียน และคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ
 และพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ด้านการวัดและประเมินผล
 ด้านเนื้อหา ตรวจสอบเครื่องมือ จากนั้นปรับปรุงและแก้ไข โดยการแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้
 ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ
 ขั้นตอนที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกระบวนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
 ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดการประเมินและการวัดผลการเรียนรู้ โดยจุดประสงค์ของ
 การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงผลการเรียนรู้
2. แบบสอบถามเรื่องคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการประกอบ
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ
 ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาของแบบประเมินคุณลักษณะ
 การเป็นผู้ประกอบการและดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยจำแนกข้อคำถามเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) ความ
 เป็นตัวของตัวเอง 2) ความมีนวัตกรรม 3) ความกล้าเสี่ยง 4) พฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน 5) ความ
 สม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ 6) ความต้องการประสบความสำเร็จ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า
 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ต (Likert Scale)
 ขั้นตอนที่ 3 เสนอแบบประเมินคุณลักษณะให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่าความ
 สอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ได้ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นได้ 0.89 และแก้ไขตามคำแนะนำของ
 ผู้เชี่ยวชาญ
 ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแบบประเมินคุณลักษณะผู้ประกอบการที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตาม
 คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในการหาค่าความน่าเชื่อถือกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลกับ
 กลุ่มทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แผนการจัด
 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครอบคลุม 2 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมเวลาเรียน
 ทั้งหมด 11 คาบ (คาบละ 45 นาที)
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามคุณลักษณะผู้ประกอบการให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 จำนวน 28 ข้อ และรับแบบสอบถามคุณลักษณะคืนจากนักเรียน
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคุณลักษณะผู้ประกอบการคืน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์
 หาผลของการวิจัยและสรุปการวิจัยตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการทั้งฉบับ

คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ	M	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นตัวของตัวเอง	4.46	1.01	มาก
2. ความมีนวัตกรรม	4.59	0.75	มากที่สุด
3. ความกล้าเสี่ยง	4.69	0.64	มากที่สุด
4. พฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน	4.81	0.48	มากที่สุด
5. ความสม่ำเสมอและไฟในการเรียนรู้	4.75	0.56	มากที่สุด
6. ความต้องการประสบความสำเร็จ	4.83	0.45	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย (M)	4.69	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า

1. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก ($M = 4.46$, $S.D. = 1.01$) เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้านความเป็นตัวของตัวเอง ลำดับแรกคือ การกำหนดเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน การมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการทำงาน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ในเวลาที่คับขัน การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการทำงานต่าง ๆ และการออกแบบงานและวิธีการทำงานด้วยตนเอง ตามลำดับ

2. ด้านความมีนวัตกรรม ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $S.D. = 0.75$) เมื่อเรียงพิจารณาตามลำดับความสำคัญพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้านความมีนวัตกรรมลำดับแรกคือ ความสามารถนำเทคโนโลยีมาพัฒนางานของชั้น และความคิดเห็นด้านการมีความคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างจากเดิมสำหรับการพัฒนางาน ความสามารถคิดคำตอบได้หลายทิศทางหลายแง่มุม และความสามารถคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่วไว รวดเร็วและได้คำตอบมากที่สุดอยู่ในลำดับที่สอง สุดท้ายความคิดเห็นด้านความสามารถในการคิดรายละเอียดเพื่อขยายความคิดเดิมให้ได้ภายในเวลาที่จำกัดอยู่ในลำดับสุดท้าย

3. ด้านความกล้าเสี่ยง ในภาพรวมในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.69$, $S.D. = 0.64$) เมื่อเรียงพิจารณาตามลำดับความสำคัญพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้านความกล้าเสี่ยงคือ ความคิดเห็นด้านการคำนึงถึงโอกาสที่จะเป็นไปได้และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ไม่จำเป็น ความคิดเห็นด้านการกล้าตัดสินใจทำสิ่งใหม่เพื่อผลลัพธ์ที่ดีกว่า ความคิดเห็นด้านการศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงในการทำงานมาก่อนเสมอ และความคิดเห็นด้านการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น หากไม่ปฏิบัติตามแผนงาน ตามลำดับ

4. ด้านพฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.81$, $S.D. = 0.48$) เมื่อเรียงพิจารณาตามลำดับความสำคัญพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้านพฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขันลำดับแรกคือ ความคิดเห็นด้านความต้องการผลการปฏิบัติงานโดยทันทีเมื่อประกอบการใด ๆ ความคิดเห็นด้านการนำผลงานมาปรับปรุงแก้ไขและปฏิบัติให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ความคิดเห็นด้านการขึ้นขอความท้าทายและมีแรงจูงใจทำให้การทำงานให้ประสบความสำเร็จ ความคิดเห็นด้านการรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด ก่อนจะวิเคราะห์และตัดสินใจทำการใด ๆ สุดท้ายความคิดเห็นด้านการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาก่อนเพื่อดำเนินการให้สำเร็จด้วยดีตามลำดับ

5. ด้านความสามารถด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ในภาพรวม ($M = 4.75$, $S.D. = 0.56$) จัดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงพิจารณาตามลำดับความสำคัญพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้านความสามารถด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ลำดับแรกคือ ความคิดเห็นด้านการค้นคว้าและศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ความคิดเห็นด้านการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในงานที่ทำ ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ความผิดพลาดมาปรับปรุงการทำงานในครั้งถัดไปเสมอ และความคิดเห็นด้านการมีวินัยตลอดเวลาในการดำเนินงาน ตามลำดับ

6. ด้านความต้องการประสบความสำเร็จ ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $S.D. = 0.45$) เมื่อเรียงพิจารณาตามลำดับความสำคัญพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้านความต้องการประสบความสำเร็จ ลำดับแรกคือ ความคิดเห็นด้านความภูมิใจในงานที่ทำสำเร็จด้วยความตั้งใจ ความคิดเห็นด้านความพยายามและความตั้งใจในการทำงาน ความคิดเห็นด้านความมุ่งมั่นและอดทนส่งผลต่อการทำงานที่ประสบความสำเร็จ ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อผิดพลาดเพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ และความคิดเห็นด้านการตัดสินใจใด ๆ แล้วจะทำจนกว่าจะบรรลุผล ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วงส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนทั้ง 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

ความเป็นตัวของตัวเอง

คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความเป็นตัวของตัวเอง ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากเนื่องจากนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เกิดจากการแก้ไขปัญหามิเฉพาะหน้าต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ฝึกให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้การแก้ไขปัญหาในคาบเรียน ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งการเรียนรู้ปัญหา แยกแยะและสร้างทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือกเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 6-8) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนของการสอนปัญหาเป็นฐานในขั้นแรกคือการศึกษาปัญหาและขั้นที่สองคือการทำความเข้าใจกับปัญหา ดังแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ขั้นตอนที่กิจกรรมเกมบทบาทสมมติ ที่ให้นักเรียนได้จัดการปัญหาทรัพยากรของกลุ่มตนเองที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งจะมีวิธีการใดที่ทำให้สามารถนำทรัพยากรที่มีปรับใช้ได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด ในกิจกรรมนี้นักเรียนจะได้ทราบถึงแนวทางในการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งเป็นปัญหาในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ (2557) ที่กล่าวว่าผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในตนเองสูง เนื่องจากการกล้าที่จะตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างเด็ดขาดและสุจริต จันทร์เจริญผล (2558) ยังกล่าวว่า ผู้ประกอบการต้องสามารถที่จะตัดสินใจ รับผิดชอบแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีการปรับตัวตามความนิยมของผู้บริโภค และวิเคราะห์ความสามารถของคู่แข่งขึ้นมา ใช้ข้างต้นจึงอาจทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการด้านความเป็นตัวของตัวเองอยู่ในระดับมาก

ความมีนวัตกรรม

คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความมีนวัตกรรม ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 มีการสร้างสรรค์ผลงานจากทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนจะมีการคิดสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากสิ่งรอบตัวออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้นในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนยังให้โจทย์ปัญหาเป็นอาชีพแก่นักเรียน โดยให้นักเรียนได้ทดลองออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับอาชีพที่โจทย์กำหนด นักเรียนจะได้ศึกษาเรียนรู้ลักษณะ ความต้องการ การทำงานของแต่ละอาชีพที่มีความต้องการแตกต่างกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนที่ออกแบบมาจะตอบสนองความต้องการของอาชีพที่โจทย์กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความมีนวัตกรรมจึงจะช่วยให้ นักเรียนสามารถสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และมีความแตกต่างจากเดิม รวมทั้งแก้ไขปัญหารับปรุงและนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lumpkin Dess (1996) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีนวัตกรรมคือ ความตั้งใจที่จะนำเสนอสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ ซึ่งเกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ การทดลอง ด้วยกระบวนการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะสามารถช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงปัญหาและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ นั่นจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งยังก่อให้เกิดนวัตกรรมที่แปลกใหม่จากเดิมซึ่งมาจากการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาปรับปรุงจากปัญหาเป็นฐาน

ความกล้าเสี่ยง

คุณลักษณะผู้ประกอบการด้านความกล้าเสี่ยง ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนในปัจจุบันมีความกล้าที่จะเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นในการทำกิจกรรมใด ๆ และนักเรียนมักจะความกล้าที่จะทำในสิ่งที่มีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นราเชต ยัมสุข (2552) ที่กล่าวว่าผู้ประกอบการคือบุคคลที่จะตัดสินใจที่จะประกอบธุรกิจจะต้องมีความกล้าเสี่ยง เพื่อความสำเร็จของกิจการและผู้ประกอบการนั้นจะต้องมีความกล้าที่จะทำงานที่มีความท้าทายความสามารถของตนเองเพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น ชนัญญา สุขสมวัฒน์ (2563)

ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน: คราวด์ซอร์สซึ่ง ระบุว่าการจัดการเรียนการสอนโดยการมอบหมายงานให้นักเรียนดำเนินธุรกิจจริงตามแผนธุรกิจที่สร้างโดยผู้เรียนจะต้องเป็นคนลงทุน วางแผน และบริหารงานด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อการยอมรับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในการทำธุรกิจของนักเรียน หรืออีกทางคือผู้สอนเลือกตัวอย่าง กรณีศึกษาหรือสถานการณ์จำลองที่ต้องตัดสินใจ ประเมินความเสี่ยงจากการเลือกของตนเองให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ฝึกคิดและตัดสินใจจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านความกล้าเสี่ยง ในการจัดทำตลาดนักเศรษฐศาสตร์ตัวน้อย ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในด้านการส่งเสริมด้านความกล้าเสี่ยงของนักเรียน เริ่มตั้งแต่การคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาผลิตและจำหน่าย การลงมือผลิต และสุดท้ายการเผชิญสถานการณ์จริงในการจำหน่ายสินค้า เพราะนักเรียนจะเจอกับสถานการณ์จริง ที่ต้องเกิดปัญหาไม่ว่าจะเป็นการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการ เงินทอนลูกค้า ซึ่งนักเรียนจะได้การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นทักษะที่เพิ่มเข้ามา

พฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน

คุณลักษณะผู้ประกอบการด้านพฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขัน ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านพฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขันเป็นผลมาจากความกล้าเสี่ยง เพราะความท้าทายต่อสิ่งต่าง ๆ จะเป็นแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่มีความมุ่งมั่นกล้าที่จะเสี่ยงและกล้าที่จะเกิดการแข่งขันเพื่อเอาชนะหรือเพื่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ (2557) ซึ่งกล่าวว่าผู้ประกอบการที่มีกลยุทธ์ทางการตลาดที่แปลกใหม่เพื่อให้เกิดจุดเด่นเป็นการสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ นอกจากนั้น ชนัญญา สุขสมวัฒน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน : คราวด์ซอร์สซึ่ง ได้ระบุว่า จัดกิจกรรมให้มีการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่การแข่งขันตอบแบบคำถาม สถานการณ์จำลองที่ผู้สอนสร้างขึ้น ระหว่างการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ไปจนถึงการแข่งขันดำเนินธุรกิจจริงตามแผนธุรกิจที่วางไว้จะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการด้านพฤติกรรมเชิงรุกในการแข่งขันของนักเรียน เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการจำหน่ายสินค้าในตลาดนัด ซึ่งเป็นงานกลุ่ม นักเรียนจะเห็นเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีการทำงาน การวางแผน การจัดเตรียมสถานที่ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะเกิดความตื่นตัวและจะเกิดการพัฒนางานของกลุ่มตนเองให้มีความเท่าทันต่องานของเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ หรือในบางกลุ่มจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประชาสัมพันธ์ การผลิต เพื่อให้ความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อเป็นที่สนใจของผู้บริโภค

ความความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้

คุณลักษณะผู้ประกอบการด้านความความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนมีการค้นคว้าและหาความรู้ได้จากหลากหลายช่องทาง ทั้งหนังสือรวมทั้งอินเทอร์เน็ตที่ปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งการคิดวิเคราะห์ในการทำงานของนักเรียนทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว โดยนักเรียนได้เรียนเรียนรู้ข้อผิดพลาดและนำมาปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งยังมีผู้อื่นมาช่วยในการคิดวิเคราะห์จึงสามารถออกแบบ พัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้การทำธุรกิจสามารถประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ จันทิมา จตุพรเสถียรกุล (2554)

ที่ได้กล่าวว่าความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้คือการที่เจ้าของกิจการจะมีความมั่นคง เรียนรู้ข้อผิดพลาดไม่เก็บมาเป็นอารมณ์หรือผิดหวังท้อแท้ แต่จะนำประสบการณ์เหล่านั้นกลับมาเป็นแรงผลักดันในการดำเนินธุรกิจ การเรียนรู้จากข้อบกพร่องและความผิดพลาด เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการที่จะประสบความสำเร็จในธุรกิจ ในกิจกรรมการดัดแปลงสินค้า สั้นใจ จะมีนักเรียนบางกลุ่มที่ต้องพบปัญหาและความผิดหวังจากกิจกรรม ซึ่งนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้และเริ่มลงมือปฏิบัติใหม่เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่กลุ่มของตนเองพอใจ

ความต้องการประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะผู้ประกอบการด้านความต้องการประสบความสำเร็จ ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการที่ในปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจมีจำนวนที่มากขึ้น มีธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่หลากหลายรูปแบบ ความต้องการของนักเรียนที่จะประสบความสำเร็จในธุรกิจจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนมุ่งมั่น ดังที่ อนุช รุ่งสุข (2559) กล่าวว่า ผู้ประกอบการที่มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ เป็นผู้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความมุ่งมั่นพยายามปฏิบัติงานด้วยความมีประสิทธิภาพ เป็นนักแสวงหาโอกาส กล้าเผชิญความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และพัฒนาความสำเร็จให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ สอดคล้องกับ ชนัญญา สุขสมวัฒน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน : คราวด์ซอร์สซึ่งได้ระบุว่าจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนวิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จของผู้ประกอบการระดับโลก มอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านความต้องการประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนด้านความเป็นตัวของตัวเองจัดอยู่ในลำดับสุดท้าย ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี แนวทางเพื่อที่จะส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาด้านความเป็นตัวของตัวเอง โรงเรียนอาจจะสนับสนุนปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ไม่ใช่แค่การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ แต่อาจจะเน้นหรือเสริมสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก และรู้จักตัวตนของตนเองมากขึ้น เพื่อพัฒนาไปในสิ่งที่นักเรียนสนใจ นอกจากนั้นครูผู้สอนต้องเปิดใจยอมรับข้อคิดเห็นของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งทางด้านความสามารถและทัศนคติของนักเรียน ครูผู้สอนจึงถือเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียนเพื่อค้นพบตนเอง

2. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนได้อยู่ในระดับ ดี ครูผู้สอนจึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจปัญหาที่ครูผู้สอนต้องการนำเสนอได้มากที่สุด เพื่อไปสู่การประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน เนื่องจากการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการนักเรียนควรจะได้ลงมือปฏิบัติด้านธุรกิจของตนเอง เพื่อให้นักเรียนทราบปัญหาและแนวทางในการแก้ไข ซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการได้หลายด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการควรมีการสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบโรงเรียน เพื่อพัฒนาธุรกิจในพื้นที่ของตนเอง ให้นักเรียนได้นำเสนอแนวคิด นวัตกรรมที่แปลกใหม่ เช่น การพัฒนาสินค้าทางการเกษตรในบริเวณชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเองเพื่อให้นักเรียนและโรงเรียน ได้รู้จักชุมชนและเพิ่มความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน
2. การศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน ไปทดลองในระดับชั้นเรียนอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา จตุพรเสถียรกุล. (2554). บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการภูมิความรู้ความชำนาญกลยุทธ์ ในการดำเนินธุรกิจและความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการประเภท ธุรกิจร้านยาคุณภาพในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนัญญา สุขสมวัฒน์. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน: คราวด์ซอร์สซิง. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แหมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นราเขต ยิ้มสุข. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการกับความสำเร็จของ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม: กรณีศึกษา ธุรกิจไม้ดอกไม้ประดับ ในอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์. (2557). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนิน ธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้า ในตลาดน้ำดอนดอนหายจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น ผู้ประกอบการ. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13.
- สุชุมาลย์ สงเคราะห์. (2562). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธาทิพย์ จันทรเจริญผล. (2558). อิทธิพลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและ การมุ่งเน้นการตลาดที่มีต่อการตอบรับจากลูกค้าและความได้เปรียบทางการแข่งขัน ของกิจการร้านขายยาในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- อนงค์ รุ่งสุข. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา
คณะบริหารธุรกิจ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รัตนโกสินทร์.**
- Frese, M. (2000). **Success and Failure of Micro business Owners in Africa:
A Psychological Approach.** United States of America: Greenwood
Publishing Group.
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). **Clarifying the entrepreneurial orientation
construct and linking it to performance.** Academy of Management
Review. 21(1): 135-172.